

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ СПОЖИВАННЯ АНТИДЕПРЕСАНТІВ ГРУПИ СІЗЗС

А.І. Марченко¹, О.О. Покотило²

^{1,2}Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського
Міністерства охорони здоров'я України (м. Тернопіль)
marchenko_asp@tdmu.edu.ua¹, pokotylo@tdmu.edu.ua²

Згідно з даними ВООЗ, депресія є поширеним психічним розладом. Основними лікарськими засобами (ЛЗ) для терапії цієї патології є антидепресанти (АД) групи селективних інгібіторів зворотного захоплення серотоніну (СІЗЗС). За даними літератури, світове споживання АД різко зросло за останні два десятиліття, причім європейці є найбільшими споживачами. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку, з 2000 по 2020 р.р. у 18 європейських країнах споживання АД зросло майже у 2,5 рази. У 2000 р. середнє споживання АД у 18 європейських країнах становило 30,5 показника споживання визначеної добової дози (DDD) на 1000 осіб на день, а у 2020 р. зросло до 75,3 DDD, тобто на 147 %, маючи різні початкові точки для використання АД у 2000 році – коливаючись від 6,4 DDD в Естонії до 70,5 DDD в Ісландії. При цьому, наприклад, у Чеській Республіці зафіксовано найвищий приріст – 577 %, в Португалії – на 304 %, у Великобританії – на 256 %, в Іспанії – на 208 % та на 200 % у Німеччині, у той час як у Франції показник DDD АД зріс лише на 38 %.

Згідно з даними наукових публікацій, обсяги споживання АД серед населення України були меншими за показники Естонії у 13,7 разів. Лідером за обсягами споживання в обох країнах був есциталопрам, але його споживання в Естонії було у 10,9 разів вищим. Така різниця у споживанні АД могла свідчити, що в Естонії (на відміну від України станом на 2020 р.) в умовах обов'язкового медичного страхування хворі з депресією частіше звертались за медичною допомогою.

Метою наших досліджень було проведення аналізу динаміки споживання ЛЗ групи СІЗЗС для медикаментозного лікування депресії в Україні протягом 2020-2024 р.р. У ході дослідження були використані дані мережевих інформаційних ресурсів інтернету та публікації фахових медичних журналів. У роботі використано системний підхід, контент-аналіз, методи порівняння, узагальнення, декомпозиції, бібліосемантичний та структурно-логічний метод.

З 2020 р. рівень споживання ліків для лікування депресивних станів в Україні почав невпинно зростати (епідемія COVID-19), та ще більш стрімко збільшився з 2022 р. (повномасштабне вторгнення рф). У 2023 році споживання антипсихотиків, АД та заспокійливих в Україні зросло приблизно на третину. Водночас споживання транквілізаторів, що використовуються для лікування тривожності, зросло лише на 10%. Згідно з інформацією дашбордів НСЗУ, за період 2021 по 2024 р.р. було створено 45 993 е-рецептів на АД групи СІЗЗС, а саме: у 2021 р. – 525 е-рецептів, у 2022 р. – 2042 е-рецепти, у 2023 р. – 10 557 е-рецептів, у 2024 р. – 32 869 е-рецептів. Згідно з даними аналізу, безумовним лідером є есциталопрам. Варто зазначити, що у 2021-2022 р.р. флуоксетин виписували лише за нозологією «епілепсія», проте у 2023-2024 р.р. переважна більшість ЛЗ виписана за категорією «інші» (до якої включені депресія, ПТСР, інші розлади адаптації). Якщо у 2021-2022 р.р. флуоксетин виписували переважно за кошти НСЗУ (2 567 е-рецептів), то у 2023-2024 р.р. – переважно за кошти фізичних осіб (14 071 рецепти за кошти НСЗУ проти 29 753 рецептів за кошти фізичних осіб).

Таким чином, виписування е-рецептів на АД групи СІЗЗС невпинно зростає, що з одного боку, свідчить про зростання потреби у таких лікарських засобах, з іншої сторони – у покращенні можливості отримання фармацевтичної допомоги споживачам з діагнозом депресія, ПТСР, інші розлади адаптації. Різке збільшення частки АД за три роки в обсязі реалізації ЛЗ вимагає посиленої уваги фармацевтичних (аптечних) працівників до забезпечення належного відпуску ЛЗ такого виду, а також робить це питання актуальним та перспективним для подальших досліджень щодо оптимізації організаційних механізмів і політик фармацевтичного забезпечення.